

component: an example from travel chains in urban public bus transport // *Disability & Rehabilitation*. 2002. Vol. 24. P. 231-242.

3. Наберушкина Э. Я. Доступность городской среды для инвалидов // *Социологические исследования*. 2010. № 9. С. 58-64.

4. Ославська С. Універсальний дизайн: досвід Норвегії // *Platforma*. 2015. URL: <http://platfor.ma/magazine/text-sq/pb/universal-design-norway> (дата звернення: 5.11.2017).

5. Давылова Е.М., Радченко В.Ю., Радченко О.С. Принципы универсального дизайна как основа формирования профессиональных компетенций дизайнеров // *Филологические науки. Вопросы теории и практики*. 2016. № 4-1. С. 186-190.

6. Standard Rules on the Equalization of Opportunities for Persons with Disabilities / United Nations (UN). 1994. URL: <https://www.un.org/development/desa/disabilities/standard-rules-on-the-equalization-of-opportunities-for-persons-with-disabilities.html> (дата звернення: 3.11.2017).

7. ISO 9241-11. Guidance on Usability / International Organization for Standardization. 1988. URL: <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:9241:-11:ed-1:v1:en> (дата звернення: 3.11.2017).

8. Розметова О. Г. Проблеми та перспективи впровадження соціальних інновацій в діяльність підприємств готельного господарства // *Державне управління*. 2013. № 3. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=561> (дата звернення: 3.11.2017).

9. Гончар Л. К. *Впровадження політики безбар'єрності на рівні громади* // *Вісник Академії праці і соціальних відносин ФПУ*. 2009. № 5. С. 8-16.

10. Семигіна Т., Коришова Г., Іванова О. Інформування населення про соціальні та реабілітаційні послуги: методичний посібник. Київ: К.І.С., 2013. 104 с.

11. *Працевлаштування та зайнятість людей з інвалідністю: Довідник для роботодавців* [упор. Семигіна Т., Іванова О.] / Програма розвитку ООН. Київ, 2010. 140 с.

12. Fänge A., Iwarsson S., Persson A. Accessibility to the public environment as perceived by teenagers with functional limitations in a south Swedish town centre. // *Disability & Rehabilitation*. 2002. № 24. P. 318-326.

*Ковальчук Наталія Дмитрівна, доктор філософських наук, професор,
професор кафедри філософії,*

*Лазебник Катерина Сергіївна, студентка історико-філософського
факультету, лаборант кафедри філософії,*

Київський університет імені Бориса Грінченка

КИЇВ В КОНТЕКСТІ КОНЦЕПТУ СОФІЙНОСТІ

Проблема світових міст є актуальною в контексті сучасних глобалізаційних процесів, на тлі яких надзвичайно важливою виступає національна проблематика суверенних держав. Інтеграційне формоутворення в

сфері комунікаційно–інформативного і економіко–технологічного процесів не стосується незмінного статусу бази національних культур, до яких відносяться і світові міста. Адже, кожне світове місце виникає на перетині історичних часів і культур та маніфестує ті універсальні цінності, які були закладені в історичні часи, які вічність закарбувала на фасаді цих міст, як вагомі чинники розвитку національних культур. В цьому контексті надзвичайно важливо розглянути, київську культуру в контексті концепту софійності, тобто в ціннісному аспекті життєствердження основ буття.

Київ, як столиця Русі – України, виступає не тільки як ведучий політичний, економічний, церковний центр, а і як втілення вищої розумної ойкумени, як втілення софійності в матеріально-просторовому середовищі міста. Адже саме народження Києва як столиці Київської Русі, відбувалося в контексті міфологеми характерної для грецької культури: зародження світу з гармонії та хаосу. Якщо виходити з концепції А. Тойнбі, яка будується за схемою «заклик–відгук», то освоєння степу і було відповіддю Русі – України на заклик Універсуму. Відповідно місто Київ виступає як осередок «розумної ойкумени». Яка протистоїть постійним нападам кочових племен які виступають як темрява зовнішня, як безодня і хаос.

Однією з найважливіших складових частин, яка розкриває сенс софійності Києва, є ідея місцевого устрою і державності. «Премудрість побудувала собі будинок» — такими словами починається відома дев'ята глава Книги приповістей. Будинок — це завжди образ упорядкованого світу, який протистоїть хаосу і дисгармонії. Премудрість збирає міста земного устрою в сакральну державу, бо держава теж є її будинок. Тому переживання розквіту держави і градобудівництва відбувається як здійснення задуму Божого, як поява «граду Божого на Землі». В своїй книзі «Софія – Логос» Сергій Аверінцев зазначає: «Російська державність після хрещення Русі одержує можливість усвідомити себе і укоренити себе в системі космічного характеру» [1, с. 229]. З премудрістю священна держава Київської Русі ніяк не нижча грецької священної держави, і столиця Володимира рівна в славі столиці Константинополю з його головним храмом Софії.

Зрозуміло, що столиця має символізувати мудрість, виконувати функцію мудрої голови. М. Ю. Брайчевський в своїх дослідженнях зазначає, що доісторичні поселення на території Києва вже на межі ер мали семантику верховенства, бо мали назву Сар. «Сар» в осетинській мові означає «голова». Костянтин Багрянородний вже в середині десятого віку назвав київську фортецю (очевидно – на Замковому пагорбі) «Самбадас», в чому з точки зору вищезгаданого вченого, можемо вбачати його викривлену стародавню місцеву (сарматоаланського коріння) назву «Сарбатас» [2, с. 101–102].

У світогляді середньовіччя, упорядкований і замкнений простір міста, організовувався біля храмів. Місто ніби є простором храму, храм виступає центром міста, а обидва — суть образи одного і того ж ідеалу — Небесного Єрусалиму. Храм святої Софії Київської, збудований у 1037 році, є святішим паладіумом Київської Русі. Літургійна будова храму, передусім, пов'язана з

фігурою Богородиці Оранти, яка розміщена посередині храму і образ якої визначає сутність всього інтер'єру. Традиційний жест Оранти, який має свій початок в ранньохристиянському мистецтві — підняті до рівня голови руки — є жестом молитви на захист Києва і всієї України. Над зображенням монументальної фігури Богоматері Оранти, яка втілює в собі як земну церкву, так і Премудрість Божу, розміщено надпис, що проголошує: "Бог серед нього — воно не захитається; Бог допоможе йому зранку [Пс. 45, 6]".

Концепт софійності в київській культурі проявляється крізь феномен святості. З прийняттям християнства в Київській Русі виникає уявлення про святість, інакше кажучи про визнання певних людей носіями святості. В Києво-Печерському Патерику поняття святості скурпульозно розробляється в аспекті просторової локалізації святого місця. Таким чином, Києво-Печерський Патерик презентує нам святе місце Києво-Печерську лавру і образи святих, передусім Святого Антонія і Святого Феодосія як засновників святої обителі.

Дослідження цього типу святості підводить нас до усвідомлення ролі Києво-Печерської лаври як центра духовної просвіти, християнської православної культури, який призвів до вибуху духовності і мав велике значення для розвитку культури всієї Київської Русі. Дух святості, який панував в Києво-Печерському монастирі, носіями якого є його святи, має передусім Божественну природу. В розробці свого зрозуміння святості духовна традиція Київської Русі в найбільшій степені продемонструвала самостійність і творчі можливості. Переважно носіями святості виступає "священство", як одна з найголовніших частин соціальної структури Київської Русі і святи, як заступники і представники людей перед Богом.

Таким чином, Київ у контексті концепту софійності постає як вічне сакральне місто, намагнічене духом мудрості і святості, репрезентоване крізь національні святині (Софію Київську і Києво-Печерську лавру), які лежать у підвалинах національної культури і які виступають як життєстверджуючі основи буття.

Список використаних джерел

1. Аверинцев С. С. София – Логос. Словарь. – К.: Дух и литера, 2000. – 450 с.
2. Брайчевский М. Ю. Когда и как возник Киев? – К.: Наукова думка, 1988. – 183 с.

Бачинська Людмила Георгіївна, кандидат архітектури, доцент, професор кафедри основ архітектури та архітектурного проектування, Київський національний університет будівництва та архітектури

АРХІТЕКТУРНО-МІСТОБУДІВНА СПАДЩИНА УКРАЇНИ ЯК ВІДБИТТЯ СОЦІАЛЬНОЇ ІСТОРІЇ ХХ - ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТЬ

Сучасне ставлення до соціальної історії як історії розвитку суспільства, де «люди – не тільки пасивний субстрат, а й енергетична основа життя соціуму, їхня діяльність здатна міняти характер і спрямованість суспільних